Oikeustapauskokoelma

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
MACIEJ SZPUNAR
1 päivänä elokuuta 2025 [1]

Asia C-371/24 [Comdribus] [i]

HW,
jossa asian käsittelyyn osallistuu
Ministère public

(Ennakkoratkaisupyyntö – Cour d'appel de Paris (Ranska))

Ennakkoratkaisupyyntö – Luonnollisten henkilöiden suojelu henkilötietojen käsittelyssä – Direktiivi (EU) 2016/680 – 10 artikla – Erityisiä tietoryhmiä koskeva käsittely– Ehdoton välttämättömyys – Euroopan unionin perusoikeuskirja – 7, 8 ja 49 artikla

I Johdanto

1. Sormenjälkien ja valokuvien ottaminen on rikostutkinnassa perinteisesti käytetty tunnistusmenetelmä. Näiden henkilötietojen perusteella luonnollinen henkilö voidaan kuitenkin tunnistaa yksiselitteisesti, ja niitä pidetään siis erityisen arkaluonteisina.

2. Nyt käsiteltävässä asiassa unionin tuomioistuimen haasteellisena tehtävänä on löytää tasapaino yhtäältä poliisiviranomaisten tavallisina pitämien käytäntöjen ja toisaalta rekisteröityjen tietosuojan välillä.

II Asiaa koskevat oikeussäännöt

A Direktiivi (EU) 2016/680

3. Direktiivin (EU) 2016/680 [2] 1 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa: ”tässä direktiivissä vahvistetaan säännöt luonnollisten henkilöiden suojelulle toimivaltaisten viranomaisten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai

[1] Alkuperäinen kieli: ranska.

[i] Tämän asian nimi on kuvitteellinen nimi. Se ei vastaa asian minkään asianosaisen todellista nimeä.

[2] Luonnollisten henkilöiden suojelusta toimivaltaisten viranomaisten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytetoimia tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja neuvoston puitepäätöksen 2008/977/YOS kumoamisesta 27.4.2016 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EUVL 2016, L 119, s. 89).

rikoksiin liittyviä syytetoimia tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten, mukaan lukien yleiseen turvallisuuteen kohdistuvilta uhkilta suojelua ja tällaisten uhkien ehkäisyä varten”.

4. Direktiivin 4 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on säädettävä siitä, että

a) henkilötietoja käsitellään lainmukaisesti ja asianmukaisesti;

b) henkilötiedot kerätään tiettyjä nimenomaisia ja laillisia tarkoituksia varten, eikä niitä käsitellä näiden tarkoitusten kanssa yhteensopimattomalla tavalla;

c) henkilötiedot ovat asianmukaisia ja olennaisia eivätkä ne ole liian laajoja niihin tarkoituksiin, joita varten niitä käsitellään;

– –

4. Rekisterinpitäjä vastaa siitä, ja sen on pystyttävä osoittamaan se, että 1, 2 ja 3 kohtaa on noudatettu.”

5. Direktiivin 6 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on säädettävä siitä, että rekisterinpitäjä erottaa tarvittaessa ja mahdollisuuksien mukaan selvästi toisistaan henkilötiedot, jotka koskevat eri ryhmiin kuuluvia rekisteröityjä, kuten

a) henkilöt, joiden voidaan vakavin perustein uskoa syyllistyneen tai olevan syyllistymässä rikokseen;

b) rikoksesta tuomitut henkilöt;

c) rikoksen uhrit tai henkilöt, joiden voidaan tiettyjen seikkojen pohjalta olettaa voivan joutua rikoksen uhriksi; ja

d) rikokseen nähden kolmannet osapuolet, kuten henkilöt, jotka voidaan kutsua todistamaan rikokseen liittyvän tutkinnan yhteydessä tai sitä seuraavassa rikosoikeudellisessa menettelyssä, henkilöt, jotka voivat antaa tietoa rikoksesta, tai edellä a tai b alakohdassa tarkoitettujen henkilöiden kontaktit tai kumppanit.”

6. Saman direktiivin 8 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on säädettävä siitä, että käsittely on lainmukaista ainoastaan jos ja vain siltä osin kuin se on tarpeen toimivaltaisen viranomaisen tehtävän suorittamiseksi 1 artiklan 1 kohdan tarkoitusta varten ja se perustuu unionin oikeuteen tai jäsenvaltion lainsäädäntöön.

2. Jäsenvaltion lainsäädännössä, jossa säännellään tämän direktiivin soveltamisalaan kuuluvaa käsittelyä, on täsmennettävä ainakin käsittelyn tavoitteet, käsiteltävät henkilötiedot ja käsittelyn tarkoitukset.”

7. Direktiivin 2016/680 10 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Sellaisten henkilötietojen käsittely, joista ilmenee rotu tai etninen alkuperä, poliittisia mielipiteitä, uskonnollinen tai filosofinen vakaumus taikka ammattiliiton jäsenyys, sekä geneettisien tietojen, luonnollisen henkilön yksiselitteiseen tunnistamiseen tarkoitettujen biometristen tietojen tai terveyttä taikka luonnollisen henkilön seksuaalista käyttäytymistä ja seksuaalista suuntautumista koskevien tietojen käsittely sallitaan vain, jos se on ehdottoman välttämätöntä ja edellyttäen, että rekisteröidyn oikeuksia ja vapauksia koskevat asianmukaiset suojatoimet on toteutettu ja vain

a) jos käsittely sallitaan unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä;

b) rekisteröidyn tai toisen luonnollisen henkilön elintärkeiden etujen suojaamiseksi; tai

c) jos käsittely koskee tietoja, jotka rekisteröity on nimenomaisesti saattanut julkisiksi.”

8. Direktiivin 13 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on säädettävä siitä, että rekisterinpitäjä asettaa rekisteröidyn saataville ainakin seuraavat tiedot:

a) rekisterinpitäjän henkilöllisyys ja yhteystiedot;

b) tarvittaessa tietosuojavastaavan yhteystiedot;

c) henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset;

d) tieto siitä, että rekisteröidyllä on oikeus tehdä valitus valvontaviranomaiselle, ja valvontaviranomaisen yhteystiedot;

e) tieto siitä, että rekisteröidyllä on oikeus pyytää rekisterinpitäjältä pääsy häntä itseään koskeviin henkilötietoihin sekä oikeus pyytää kyseisten henkilötietojen oikaisemista tai poistamista tai henkilötietojen käsittelyn rajoittamista.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettujen tietojen lisäksi jäsenvaltioiden on säädettävä laissa, että rekisterinpitäjä antaa erityistapauksissa rekisteröidylle jäljempänä mainitut tiedot, jotta hänen olisi mahdollista käyttää oikeuksiaan:

a) käsittelyn oikeusperuste;

b) henkilötietojen säilytysaika tai jos se ei ole mahdollista, tämän ajan määrittämiskriteerit;

c) mahdolliset henkilötietojen vastaanottajat tai vastaanottajaryhmät, myös kolmansissa maissa tai kansainvälisissä järjestöissä;

d) tarpeen mukaan lisätietoja varsinkin jos henkilötiedot kerätään rekisteröidyn tietämättä.

3. Jäsenvaltiot voivat hyväksyä lainsäädäntötoimenpiteitä, joilla viivytetään, rajoitetaan tai jätetään kokonaan tekemättä 2 kohdan mukainen rekisteröidylle ilmoittaminen, siltä osin ja niin pitkäksi aikaa kuin tällainen toimenpide on välttämätön ja oikeasuhteinen demokraattisessa yhteiskunnassa, ottaen asianmukaisesti huomioon kyseisen luonnollisen henkilön perusoikeudet ja oikeutetut edut:

a) jotta vältetään virallisten tai laillisten tiedustelujen, tutkimusten tai menettelyjen estäminen;

b) jotta vältetään tuottamasta haittaa rikosten ennalta estämiselle, paljastamiselle, tutkimiselle tai rikoksiin liittyville syytetoimille taikka rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanolle;

c) yleisen turvallisuuden suojelemiseksi;

d) kansallisen turvallisuuden suojelemiseksi;

e) muiden henkilöiden oikeuksien ja vapauksien suojaamiseksi.

_ _”

9. Mainitun direktiivin 54 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on säädettävä, että rekisteröidyllä on oikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin, jos hän katsoo, että hänen tämän direktiivin nojalla annettuihin säännöksiin perustuvia oikeuksiaan on rikottu sen takia, ettei hänen henkilötietojensa käsittelyssä ole noudatettu kyseisiä säännöksiä, sanotun kuitenkaan rajoittamatta käytettävissä olevien hallinnollisten muutoksenhakukeinojen tai muiden kuin oikeudellisten oikeussuojakeinojen käyttöä, mukaan lukien 52 artiklan mukainen oikeus tehdä valitus valvontaviranomaiselle.”

B Ranskan oikeus

10. Rikosprosessikoodeksin (code de procédure pénale) 55-1 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Rikospoliisin virkamies voi suorittaa tai teettää valvonnassaan jokaiseen henkilöön, joka voi antaa tietoja kyseessä olevista teoista tai jonka osalta on yksi tai useampi perusteltu syy epäillä, että hän on tehnyt tai yrittänyt tehdä rikoksen, kohdistuvat teknisten ja tieteellisten tutkimusten suorittamiseksi tarvittavat ulkoisten näytteiden ottamista koskevat toimenpiteet, jotta näytteitä voidaan verrata tutkintaa varten kerättyihin jälkiin ja indiiseihin.

Rikospolisiin virkamiehen on suoritettava tai teetettävä valvonnassaan henkilötuntomerkkien ottamistoimenpiteet ja erityisesti sellaisten sormenjälkien, kädenjälkien tai valokuvien ottaminen, jotka ovat tarpeen poliisin tietokantaan syöttämiseksi ja tietokantaan tutustumiseksi, kutakin tietokantaa koskevien erityissääntöjen mukaisesti.

Jos henkilö, jonka osalta on yksi tai useampi perusteltu syy epäillä, että hän on tehnyt tai yrittänyt tehdä rikoksen, kieltäytyy rikospoliisin virkamiehen määräämästä 1 ja 2 momentissa tarkoitetusta näytteenotosta, hänet voidaan tuomita yhdeksi vuodeksi vankeuteen ja 15 000 euron sakkoon.

Jos sormenjälkien, kädenjälkien tai valokuvan ottaminen on ainoa keino tunnistaa henkilö, jota 61-1 tai 62-2 §:n mukaisesti kuullaan rikoksesta tai rikkomuksesta, josta on säädetty seuraamukseksi vähintään kolme vuotta vankeutta, ja joka kieltäytyy todistamasta

henkilöllisyyttään tai antaa ilmeisen virheellisiä henkilötietoja, tämä toimenpide voidaan suorittaa ilman kyseisen henkilön suostumusta yleisen syyttäjän, jolle rikospoliisin virkamies on esittänyt perustellun pyynnön, kirjallisella luvalla, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 3 momentin soveltamista. Rikospoliisin virkamies tai hänen alaisenaan oleva rikospoliisin edustaja käyttää pakkokeinoa siinä määrin kuin se on ehdottoman välttämätöntä ja oikeasuhteista. Hän ottaa tarvittaessa huomioon henkilön haavoittuvuuden. Tästä toimenpiteestä laaditaan pöytäkirja, jossa mainitaan syyt, joiden vuoksi se on ainoa keino tunnistaa henkilö, sekä päivämäärä ja kellonaika, jona toimenpide suoritetaan. Pöytäkirja toimitetaan yleiselle syyttäjälle, kun siitä on toimitettu jäljennös asianomaiselle henkilölle.”

III Pääasia, ennakkoratkaisukysymykset ja asian käsittelyn vaiheet unionin tuomioistuimessa

11. Yli sata ilmastoaktivistia valtasi 30.5.2020 Pariisissa (Ranska) Champs-Élysées-kadun. Poliisi puuttui asiaan hajottaakseen mielenosoituksen ja otti kiinni useita henkilöitä, muun muassa HW:n, mielenosoituksen järjestämisestä ilman ennakkoilmoitusta sekä virkamiehen väkivaltaisesta vastustamisesta. HW:tä kuultiin hänen ollessaan pidätettynä, ja hän kertoi henkilöllisyytensä mutta kieltäytyi sormenjälkien antamisesta ja valokuvien ottamisesta henkilöllisyyden selvittämiseksi, vaikka hänelle ilmoitettiin, että kieltäytyminen oli rikkomus, josta voitiin tuomita vankeusrangaistukseen ja määrätä sakko.

12. HW tuotiin 1.6.2020 päättyneen pidätyksen jälkeen yleisen syyttäjän ja vapaudenmenetyksiä koskevissa kysymyksissä toimivaltaisen tuomarin (juge des libertés et de la détention, Ranska) kuultavaksi, ja viimeksi mainittu asetti HW:n tuomioistuimen valvontaan ja ilmoitti, että hänen oli saavuttava tribunal correctionnel de Paris’ssa (Pariisin rikosasioiden tuomioistuin, Ranska) pidettävään istuntoon. HW:tä syytettiin

– ensinnäkin siitä, että hän oli 30.5.2020 Pariisissa järjestänyt julkisella liikenneväylällä mielenosoituksen, josta ei ollut ilmoitettu etukäteen laissasäädettyjen edellytysten mukaisesti, tässä tapauksessa muun muassa vaatimalla ja kehottamalla osallistujia olemaan näyttämättä henkilöllisyystodistuksiaan ja olemaan noudattamatta poliisin käskyjä muodostettaessa ihmisketju, ja muut mielenosoittajat noudattivat näitä kehotuksia välittömästi;

– toiseksi siitä, että hän oli 31.5.2020 Pariisissa tietoisena sellaisen laitteen salauksen purkamiseen tarvittavasta avaimesta, jota on todennäköisesti käytetty rikoksen tai rikkomuksen valmisteluun, edistämiseen tai tekemiseen, kieltäytynyt luovuttamasta avainta tai avaamasta salausta tuomioistuimen pyynnöstä esitutkinnan yhteydessä, verekseltään tapahtuneen rikoksen tutkinnan tai tutkintatuomarin suorittaman tutkinnan yhteydessä, tässä tapauksessa kieltäytymällä ilmoittamasta puhelimensa koodeja; ja

– kolmanneksi siitä, että hän oli 30.5.2020 Pariisissa – kun oli yksi tai useampi uskottava syy epäillä, että hän oli tehnyt tai yrittänyt tehdä rikoksen – kieltäytynyt antamasta sormenjälkiä, kädenjälkiä ja valokuvia, jotka ovat tarpeen poliisin tietokantaan syöttämiseksi ja tietokantaan tutustumiseksi kutakin tietokantaa koskevien erityissääntöjen mukaisesti.

13. Tribunal correctionnel de Paris vapautti HW:n 8.9.2021 antamallaan tuomiolla kahdesta ensiksi mainitusta syytteestä mutta totesi hänen syyllistyneen kolmannessa syytteessä mainittuihin tekoihin ja määräsi hänelle näin ollen 300 euron sakon.

14. HW ja yleinen syyttäjä valittivat tästä tuomiosta Cour d'appel de Paris'hin (Pariisin ylioikeus, Ranska), joka on ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin.

15. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että tuomiosta Ministerstvo na vatreshnite raboti (Poliisin suorittama biometristen ja geneettisten tietojen rekisteröinti)[3] huolimatta on edelleen tiettyjä kysymyksiä, jotka koskevat direktiivin 2016/680 10 artiklan, luettuna yhdessä sen 4 artiklan 1 kohdan a–c alakohdan ja 8 artiklan 1 ja 2 kohdan kanssa, tulkintaa.

16. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan unionin tuomioistuimen tuomiossa Ministerstvo na vatreshnite raboti I esittämiä toteamuksia sovelletaan ensinnäkin rikosoikeudellisiin menettelyihin, joissa määrätään sellaisen henkilön biometristen ja geneettisten tietojen järjestelmällisestä keräämisestä, jota vastaan on riittävästi todisteita rikoksen tekemisestä henkilöä koskevan esitutkinnan oikeuttamiseksi.[4] Toisaalta unionin tuomioistuin ei ole vielä ottanut kantaa rikosprosessikoodeksin 55-1 §:ssä tarkoitetun kaltaiseen oikeudelliseen tilanteeseen, jossa säädetään biometristen tietojen[5] järjestelmällisestä keräämisestä henkilöstä, jonka osalta on ”yksi tai useampi perusteltu syy epäillä, että hän on tehnyt tai yrittänyt tehdä rikoksen”, osana tutkintaa ilman, että henkilön osalta aloitetaan esitutkintaa. Näin ollen on tarpeen selvittää, riittääkö tämä edellytys täyttämään direktiivistä 2016/680 johtuvat vaatimukset.

17. Toiseksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii, asetetaanko direktiivissä 2016/680 toimivaltaisille viranomaisille velvollisuus perustella suorittamiensa käsittelyjen ehdoton välttämättömyys.

18. Kolmanneksi ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan nyt käsiteltävässä asiassa nousee esiin unionin oikeuteen liittyvä uusi ongelma: Ranskan lainsäädännön mukaan se, että henkilö kieltäytyy henkilötuntomerkkiensä ottamisesta, on erillinen rikos, josta henkilöä voidaan syyttää ja josta hänet voidaan tuomita, vaikka henkilötuntomerkkien ottamisen perustana oleva päärikos ei ole johtanut tuomioon (jäljempänä erillinen tuomio). Näin ollen on sen mukaan selvitettävä, täyttyykö biometristen tietojen keräämisen ehdotonta välttämättömyyttä koskeva vaatimus ja onko tällainen erillinen tuomio perusteltu.

19. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan näihin kysymyksiin vastaaminen on olennaista pääasian ratkaisun kannalta, koska HW:tä vastaan nostettiin syyte ja hänet tuomittiin vain siitä rikoksesta, että hän kieltäytyi henkilötuntomerkkiensä ottamisesta, mutta hänet vapautettiin sen päärikoksen osalta, joka oli henkilötuntomerkkien ottamisen perusteena olleen ilman ennakkoilmoitusta järjestettävän mielenosoituksen järjestäminen, eikä menettelyn missään vaiheessa esitetty asianmukaisia perusteluja sille, että kyseisten tuntomerkkien ottaminen oli ehdottoman välttämätöntä.

3 Tuomio 26.1.2023 (C-205/21, EU:C:2023:49; jäljempänä tuomio Ministerstvo na vatreshnite raboti I).

4 Unionin tuomioistuin totesi tuomion Ministerstvo na vatreshnite raboti I 135 kohdassa, että kyseessä olevat direktiivin 2016/680 säännökset ovat esteenä tällaiselle järjestelmälliselle keräämiselle.

5 Direktiivin 2016/680 3 artiklan 13 alakohdan mukaan biometrisillä tiedoilla tarkoitetaan muun muassa kasvokuvia ja sormenjälkitietoja.

20. Näissä olosuhteissa cour d'appel de Paris on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko direktiivin 2016/680 10 artiklaa, luettuna yhdessä kyseisen direktiivin 4 artiklan 1 kohdan a–c alakohdan ja 8 artiklan 1 ja 2 kohdan kanssa, tulkittava siten, että se on esteenä Ranskan rikosprosessikoodeksin 55-1 §:n kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jossa säädetään sellaisten henkilöiden henkilötuntomerkkien (sormenjäljet ja valokuvat) järjestelmällisestä ottamisesta, joiden osalta on yksi tai useampi syy epäillä, että he ovat tehneet tai yrittäneet tehdä rikoksen?

2) Onko direktiivin 2016/680 10 artiklaa, luettuna yhdessä kyseisen direktiivin 4 artiklan 1 kohdan a–c alakohdan ja 8 artiklan 1 ja 2 kohdan kanssa, tulkittava siten, että se on esteenä Ranskan rikosprosessikoodeksin 55-1 §:n kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jossa ei aseteta toimivaltaiselle viranomaiselle velvollisuutta perustella asianmukaisesti kussakin yksittäistapauksessa, miksi henkilötuntomerkkien ottaminen on ehdottoman välttämätöntä?

3 Onko direktiivin 2016/680 10 artiklaa, luettuna yhdessä kyseisen direktiivin 4 artiklan 1 kohdan a–c alakohdan ja 8 artiklan 1 ja 2 kohdan kanssa, tulkittava siten, että se on esteenä Ranskan rikosprosessikoodeksin 55-1 §:n kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan henkilöä voidaan syyttää ja hänet voidaan tuomita erikseen siitä, että hän kieltäytyi henkilötuntomerkkiensä ottamisesta, vaikka häntä ei syytetä tai tuomita henkilötuntomerkkien ottamisen perusteena olleesta rikoksesta?”

21. Ennakkoratkaisupyyntö saapui unionin tuomioistuimeen 24.5.2024. Kirjallisia huomautuksia ovat esittäneet HW, Ranskan, Puolan ja Irlannin hallitukset sekä Euroopan komissio. Ranskan, Tšekin ja Irlannin hallitukset sekä komissio olivat edustettuina 30.4.2025 pidetyssä istunnossa.

IV Asian tarkastelu

A Ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys

1. Muotoilu

22. Muistutan, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä kysymyksellään, onko direktiivin 2016/680 10 artiklaa, luettuna yhdessä tämän direktiivin 4 artiklan 1 kohdan a–c alakohdan ja 8 artiklan 1 ja 2 kohdan kanssa, tulkittava siten, että se on esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa säädetään sellaisten henkilöiden henkilötuntomerkkien (sormenjäljetn ja valokuvat) järjestelmällisestä ottamisesta, joiden osalta on yksi tai useampi syy epäillä, että he ovat tehneet tai yrittäneet tehdä rikoksen.

23. Haluan huomauttaa, että ennakkoratkaisupyynnön perusteella ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen ensisijainen huolenaihe näyttää olevan se, että rikosprosessikoodeksin 55-1 §:ssä sallitaan sellaisten henkilöiden biometristen tietojen kerääminen, joiden osalta ei ole virallisesti aloitettu esitutkintaa rikosoikeudellisessa menettelyssä.

24. Ensimmäisen kysymyksen muotoilusta on todettava, että asianosaiset ovat kirjallisissa huomautuksissaan esittäneet näkemyksiään ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen käyttämästä adjektiivista ”järjestelmällinen”. [6]

25. Ranskan hallituksen mukaan on virheellistä väittää, että Ranskan lainsäädännössä säädetään biometristen tietojen järjestelmällisestä keräämisestä, koska kyse ei ole velvollisuudesta vaan mahdollisuudesta.

26. Komissio on samaa mieltä Ranskan hallituksen kanssa ja korostaa, että rikospoliisin virkamiehellä on sen suorittamiin näytteidenottoihin liittyvää harkintavaltaa. Komission mukaan näytteidenotto ei ole järjestelmällistä, koska niitä ei oteta kaikilta rikoksesta epäillyiltä henkilöiltä vaan yksinomaan tutkinnan tarpeiden mukaisesti.

27. HW puolestaan väittää kyseessä olevan tietojenkeruun olevan järjestelmällistä, kun otetaan huomioon poliisiviranomaisten käytäntö. [7]

28. Tältä osin on muistutettava, että unionin tuomioistuimen asiana ei ole ottaa kantaa kansallisten säännösten tulkintaan eikä ratkaista, onko kansallisen tuomioistuimen niistä esittämä tulkinta oikea tai onko se soveltanut niitä oikein, koska tällainen tehtävä kuuluu kansallisen tuomioistuimen yksinomaiseen toimivaltaan. [8]

29. Unionin tuomioistuin, jota on pyydetty antamaan kansalliselle tuomioistuimelle hyödyllinen vastaus, on kuitenkin toimivaltainen antamaan sille pääasian asiakirja-aineistoon sekä sille esitettyihin kirjallisiin ja suullisiin huomautuksiin perustuvia ohjeita. [9]

30. Olen tietoinen siitä, että hyödyllisen vastauksen antamisen ja kansallisen lainsäädännön tulkinnan välinen raja voi olla hiuksenhieno.

31. On kuitenkin täsmennettävä, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen käyttämä ilmaisu tietojen ”järjestelmällinen kerääminen” on peräisin tuomiosta Ministerstvo na vatreshnite raboti I, joka näyttää olevan ennakkoratkaisukysymysten taustalla. [10]

32. Kyseisen tuomion 113 kohdasta nimittäin ilmenee, että tuolloin käsitellyssä asiassa ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan direktiivin 2016/680 4 artiklan 1 kohdan a–c alakohdassa, 8 artiklan 1 ja 2 kohdassa ja 10 artiklassa edellytetään, että toimivaltaisilla viranomaisilla on *harkintavalta* määrittää, onko biometristen ja geneettisten tietojen kerääminen välttämätöntä. Kyseisen tuomioistuimen mukaan kansallisessa lainsäädännössä säädettyä tietojen keräämistä *sovellettiin pakottavasti* kaikkiin henkilöihin, joiden osalta oli aloitettu esitutkinta

6 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin käyttää tätä käsitettä paitsi ensimmäisessä kysymyksessä myös ennakkoratkaisupyynnön perusteluissa (ks. tämän ratkaisuehdotuksen 16 kohta). Se ei kuitenkaan millään tavoin selitetä tämän sanan käyttöä.

7 HW väittää ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa, että 1.1.2020 yli 6,5 miljoonan henkilön sormenjäljet oli rekisteröity automaattiseen sormenjälkitietokantaan (fichier automatisé des empreintes digitales, FAED).

8 Tuomio 4.10.2024, Bezirkshauptmannschaft Landeck (Yritys saada pääsy matkapuhelimelle tallennettuihin henkilötietoihin) (C-548/21, EU:C:2024:830, 53 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen; jäljempänä tuomio Bezirkshauptmannschaft Landeck).

9 Ks. erityisesti tuomio 28.11.2023, Commune d’Ans (C-148/22, EU:C:2023:924, 31 kohta).

10 Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 15 kohta.

virallisen syytteen alaisesta tahallisesta rikoksesta, eikä kyseisessä lainsäädännössä edellytetä kaikkiin näihin tietoryhmiin kuuluvien tietojen keräämisen konkreettisen välttämättömyyden toteamista. [11]

33. Lisäksi unionin tuomioistuin katsoi tuomion Ministerstvo na vatreshnite raboti I 114 kohdassa, että ”neljäs kysymys [oli] ymmärrettävä siten, että sillä pyritään lähinnä määrittämään, onko direktiivin 2016/680 10 artiklaa, luettuna yhdessä 4 artiklan 1 kohdan a, b ja c alakohdan sekä 8 artiklan 1 ja 2 kohdan kanssa, tulkittava siten, että se on esteenä sellaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jossa säädetään biometristen ja geneettisten tietojen *järjestelmällisestä keräämisestä niiden rekisteröintiä varten kaikilta henkilöiltä, joiden osalta on aloitettu esitutkinta virallisen syytteen alaisesta tahallisesta rikoksesta*, ja jossa ei säädetä toimivaltaisen viranomaisen velvollisuudesta määrittää ja osoittaa yhtäältä, että tietojen kerääminen on välttämätöntä tavoiteltujen konkreettisten tavoitteiden saavuttamiseksi, ja toisaalta, että näitä tavoitteita ei voida saavuttaa keräämällä vain osa kyseisistä tiedoista”. [12]

34. Kun otetaan huomioon kaksi edellistä kohtaa ja nyt käsiteltävän asian asianosaisten esittämät huomautukset, [13] harkintavallan ja tietojen järjestelmällisen keräämisen käsitteitä on selvennettävä.

35. Kuten tuomion Ministerstvo na vatreshnite raboti I 113 ja 114 kohdasta ilmenee, yhtäältä harkintavallalla tarkoitetaan kansallisessa oikeudessa säädettyä toimivaltaisen viranomaisen mahdollisuutta määrittää ja osoittaa, että tietojen käsittely on ehdottoman välttämätöntä. Toisaalta kerääminen on järjestelmällistä, kun sitä sovelletaan pakottavasti kaikkiin kyseisen kansallisen lainsäädännön soveltamisalaan kuuluviin henkilöihin.

36. Tästä seuraa, että hyödyllisen vastauksen antamiseksi ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle unionin tuomioistuimen on ensin määritettävä, onko nyt käsiteltävässä asiassa kyseessä oleva kerääminen järjestelmällistä tuomiossa Ministerstvo na vatreshnite raboti I tarkoitetussa merkityksessä.

37. On todettava, että biometristen tietojen järjestelmällistä keräämistä ei voida päätellä rikosprosessikoodeksin 55-1 §:stä. Kyseisen säännöksen sanamuodonkin mukaan on nimittäin niin, että toimivaltainen viranomainen ei ole velvollinen keräämään tietoja kaikista sellaisista henkilöistä, joiden osalta on yksi tai useampi perusteltu syy epäillä, että he ovat tehneet tai yrittäneet tehdä rikoksen. Lisäksi kyseisen säännöksen toisessa momentissa täsmennetään, että näytteenotto suoritetaan poliisin tietokantaa koskevien erityissääntöjen mukaisesti ja jos kyseessä olevat tiedot ovat tarpeen tietokantaan syöttämiseksi ja tietokantaan tutustumiseksi. [14]

38. Kuten asianosaisten välinen näkemystenvaihto osoittaa, ensimmäisen ennakkoratkaisukysymyksen muotoilu, jossa viitataan tietojen järjestelmälliseen keräämiseen, aiheuttaa näin ollen sekaannusta, koska siinä tunnutaan olettavan, että tietojen muu kuin järjestelmällinen kerääminen on direktiivin 2016/680 mukaista. Nähdäkseni näin ei kuitenkaan

[11] Kyseinen tuomioistuin totesi (tuomion Ministerstvo na vatreshnite raboti I 78 kohta), että ”suurin osa Bulgarian rikoslain mukaisista rikoksista on tahallisia ja ne ovat lähes kaikki virallisen syytteen alaisia” ja että ”Bulgarian rikosprosessuaalisten sääntöjen mukaan henkilöä koskeva esitutkinta aloitetaan, kun on kerätty riittävästi todisteita siitä, että hän on syyllistynyt virallisen syytteen alaiseen rikokseen”.

[12] Kursivointi tässä.

[13] Ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 25 ja 26 kohta.

[14] Vaikka nämä poliisin ”kutakin tietokantaa koskevat erityissäännöt” eivät sisälly ennakkoratkaisupyyntöön, Ranskan hallitus on kuitenkin antanut niistä yksityiskohtaisen selvityksen kirjallisissa huomautuksissaan.

ole. Kuten asiakysymyksen tarkastelun yhteydessä selitän, jotta biometristen tietojen muu kuin järjestelmällinen kerääminen täyttäisi direktiivin 2016/680 vaatimukset, sen on myös oltava ehdottoman välttämätöntä.

39. Ehdotan näin ollen, että unionin tuomioistuin muotoilee ensimmäisen ennakkoratkaisukysymyksen uudelleen siten, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyrkii sillä määrittämään lähinnä, onko direktiivin 2016/680 10 artikla, luettuna yhdessä tämän direktiivin 4 artiklan 1 kohdan a–c alakohdan sekä 8 artiklan 1 ja 2 kohdan kanssa, esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan kaikkien sellaisten henkilöiden biometrisiä tietoja voidaan kerätä, joiden osalta on yksi tai useampi perusteltu syy epäillä, että he ovat tehneet tai yrittäneet tehdä rikoksen.

2. Pääasia

a) Yleisiä huomautuksia direktiivin 2016/680 10 artiklasta, sellaisena kuin unionin tuomioistuin on sitä tulkinnut

40. Aluksi on huomautettava, että direktiivin 2016/680 10 artikla on erityissäännös, jolla säännellään erityisten henkilötietoryhmien (jäljempänä arkaluonteiset tiedot), kuten biometristen tietojen, käsittelyä. [15] Kuten oikeuskäytännöstä ilmenee, kyseisen säännöksen tarkoituksena on varmistaa parempi suoja näitä käsittelyjä vastaan, jotka kyseisten tietojen erityisen arkaluonteisuuden ja sen asiayhteyden, jossa niitä käsitellään, vuoksi voivat merkitä – kuten kyseisen direktiivin johdanto-osan 37 perustelukappaleesta ilmenee – huomattavia riskejä perusoikeuksille ja -vapauksille, kuten yksityiselämän kunnioittamista koskevalle oikeudelle ja henkilötietojen suojaa koskevalle oikeudelle, jotka on taattu Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 7 ja 8 artiklassa. [16]

41. Toiseksi on todettava, että – kuten direktiivin 2016/680 10 artiklan sanamuodostakin ilmenee – vaatimusta, jonka mukaan tällaisten tietojen käsittely on sallittua ”vain, jos se on ehdottoman välttämätöntä”, on tulkittava siten, että siinä määritellään arkaluonteisten tietojen käsittelyn laillisuuden edellytykset, jotka ovat tiukemmat kuin edellytykset, joista säädetään direktiivin 4 artiklan 1 kohdan b ja c alakohdassa ja 8 artiklan 1 kohdassa, joissa viitataan ainoastaan direktiivin soveltamisalaan yleisesti kuuluvien tietojen käsittelyn ”tarpeellisuuteen”. [17]

42. Näin ollen on yhtäältä niin, että adverbin ”vain” käyttö ennen ilmaisua ”ehdottoman välttämätöntä” korostaa, että arkaluonteisten tietojen käsittelyä voidaan pitää välttämättömänä vain rajoitetussa määrässä tapauksia. Toisaalta tällaisten tietojen käsittelyä koskevan välttämättömyyden ”ehdoton” luonne merkitsee, että tätä välttämättömyyttä on arvioitava erityisen tarkasti. [18]

[15] Direktiivin 2016/680 10 artiklassa säädettyihin arkaluonteisiin tietoihin kuuluvat muun muassa luonnollisen henkilön yksiselitteiseen tunnistamiseen tarkoitetut biometriset tiedot.

[16] Tuomio Ministerstvo na vatreshnite raboti I, 116 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen.

[17] Tuomio Ministerstvo na vatreshnite raboti I, 117 kohta.

[18] Tuomio Ministerstvo na vatreshnite raboti I, 118 kohta.

b) Käsittelyn ehdottoman välttämättömyyden määrittämisperusteet

43. Huomautan, että direktiivissä 2016/680 ei määritellä sen 10 artiklassa säädettyä ”ehdottoman välttämättömyyden” vaatimusta.

44. Kyseisen direktiivin muista säännöksistä voidaan kuitenkin saada joitakin ohjeita. Näin ollen ehdotonta välttämättömyyttä koskevaa vaatimusta on tulkittava direktiivin 4 ja 8 artiklassa säädettyjen periaatteiden mukaisesti, sanotun kuitenkaan rajoittamatta arkaluonteisten tietojen lainmukaiselle käsittelylle asetettuja tiukempia edellytyksiä, joista kyseisessä direktiivissä säädetään. [19]

45. Tämä edellyttää muun muassa sen tutkimista, onko arkaluonteisten tietojen kerääminen ehdottoman välttämätöntä tämän keräämisen tarkoitusten ja tavoitteiden kannalta, ja noudatetaanko siinä tarkoitusten rajoittamisen ja tietojen minimoinnin periaatteita, [20] joista viimeksi mainittu on ilmaus suhteellisuusperiaatteesta. [21]

46. Tästä on ensinnäkin todettava, että – kuten direktiivin 2016/680 johdanto-osan 26 perustelukappaleesta ilmenee – välttämättömyysvaatimus täyttyy, jos kyseessä olevan tietojen käsittelyn tavoitetta ei voida kohtuudella saavuttaa yhtä tehokkaasti muilla rekisteröityjen perusoikeuksia, erityisesti perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklassa taattuja yksityiselämän kunnioitusta ja henkilötietojen suojaa koskevia oikeuksia, vähemmän rajoittavilla keinoilla. Kun otetaan huomioon henkilöiden parempi suoja arkaluonteisten tietojen käsittelyssä, rekisterinpitäjän on varmistuttava siitä, ettei tätä tavoitetta voida saavuttaa turvautumalla muihin kuin kyseisen direktiivin 10 artiklassa lueteltuihin tietoryhmiin. [22]

47. Toiseksi on niin, että kun otetaan huomioon huomattavat riskit, joita arkaluonteisten tietojen käsittely aiheuttaa rekisteröityjen oikeuksille ja vapauksille erityisesti toimivaltaisten viranomaisten direktiivin 2016/680 1 artiklan 1 kohdassa mainittujen tehtävien yhteydessä, vaatimus ehdottomasta välttämättömyydestä merkitsee sitä, että otetaan huomioon sen tavoitteen erityinen merkitys, johon tällaisella käsittelyllä pyritään. Tällaista merkitystä voidaan arvioida muun muassa tavoitteen luonteen perusteella, erityisesti sen perusteella, että käsittelyllä on konkreettinen tavoite, joka liittyy rikosten tai yleiseen turvallisuuteen kohdistuvien tietyn vakavuusasteen uhkien estämiseen, tällaisista rikoksista rankaisemiseen tai suojeluun tällaisilta uhkilta, sekä niiden erityisten olosuhteiden valossa, joissa käsittely suoritetaan. [23]

48. Kolmanneksi unionin tuomioistuin on jo todennut, että arkaluonteisten tietojen käsittelyn ehdoton välttämättömyys voidaan määrittää ainoastaan ottaen huomioon kaikki merkitykselliset seikat, kuten muun muassa sen rikoksen luonne ja vakavuus, josta asianomaista henkilöä pääasiassa kyseessä olevassa rikosoikeudellisessa menettelyssä epäillään, kyseisen rikoksen erityisolosuhteet, mainitun rikoksen mahdollinen yhteys muihin vireillä oleviin menettelyihin ja kyseisen henkilön aikaisemmat tuomiot tai yksilöllinen profiili. [24]

[19] Tuomio Ministerstvo na vatreshnite raboti I, 121 kohta.

[20] Ks. vastaavasti tuomio Ministerstvo na vatreshnite raboti I, 122–125 kohta).

[21] Ks. tuomio 30.1.2024, Direktor na Glavna direktsia ”Natsionalna politsia” pri MVR – Sofia (C-118/22, EU:C:2024:97, 41 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

[22] Tuomio Ministerstvo na vatreshnite raboti I, 126 kohta.

[23] Tuomio Ministerstvo na vatreshnite raboti I, 127 kohta.

[24] Tuomio Ministerstvo na vatreshnite raboti I, 132 kohta.

49. Huomautan, että rikoksen vakavuuden osalta on otettava huomioon myös poliisiviranomaisten tehtävien erityispiirteet. Unionin tuomioistuin korostikin tuomiossa Bezirkshauptmannschaft Landeck, että jos katsottaisiin, että pääsy henkilötietoihin voidaan oikeuttaa ainoastaan *vakavan rikollisuuden* torjunnalla, tällä rajoitettaisiin toimivaltaisten viranomaisten direktiivin 2016/680 mukaisia valtuuksia tutkia *rikoksia yleisesti*. Unionin tuomioistuimen mukaan tämä lisäisi riskiä tällaisten rikosten rankaisemattomuudesta, kun otetaan huomioon se merkitys, joka näillä tiedoilla voi rikostutkinnassa olla. Tällaisella rajoituksella sivuutettaisiin siten niiden tehtävien, joita nämä viranomaiset kyseisen direktiivin 1 artiklan 1 kohdassa säädettyjä tarkoituksia varten suorittavat, erityisluonne, jota direktiivin johdanto-osan 10 ja 11 perustelukappaleessa korostetaan, ja se tuottaisi haittaa direktiivin tavoitteelle kehittää vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alue unionissa. [25]

50. Näin ollen pelkästään sen perusteella, että rikosta ei luokitella vakavaksi, ei voida sulkea pois biometristen tietojen keräämisen ehdotonta välttämättömyyttä. On nimittäin niin, että tällaisten tietojen kerääminen voi enemmänkin rikkomisen luonteen kuin sen vakavuuden perusteella osoittautua välttämättömäksi rikkomisen toteamista tai sen tekijän tunnistamista varten.

51. Jos sen sijaan biometristen tietojen keräämisen ehdoton välttämättömyys ei perustu rikkomisen luonteeseen, sen on perustuttava muihin seikkoihin.

c) Yhteys pääasiassa kyseessä olevaan tietojen keräämiseen

1) Tiedonkeruun tavoitteet

52. Ranskan hallitus totesi kirjallisissa huomautuksissaan, että pääasiassa kyseessä olevan henkilötuntomerkkien ottamisen tarkoituksena on muun muassa verrata jälkiä meneillään olevan tutkinnan aikana kerättyihin jälkiin, tunnistaa vireillä olevan tutkinnan kohteena oleva henkilö samannimisyyden tai identiteettivarkauden riskin välttämiseksi tai tunnistaa henkilö tehtäessä vertailuja muihin meneillään oleviin tai tuleviin menettelyihin, jotta esimerkiksi sormen-, käden- ja jalanjälkiä voidaan verrata muissa tutkimuksissa kerättyihin jälkiin. [26]

53. Nämä tavoitteet liittyvät yhtäältä tietyn rikosoikeudellisen menettelyn yhteydessä kerättyjen tietojen käyttöön ja toisaalta niiden käsittelyyn muita menettelyjä varten. Se, onko tällainen käsitteleminen välttämätöntä, ilmenee nimenomaisesti direktiivin 2016/680 johdanto-osan 27 perustelukappaleesta. [27]

54. On siis todettava, että biometristen tietojen kerääminen on mainittujen tavoitteiden kannalta olennaista ja asianmukaista. [28] Keräämisen välttämättömyys riippuu kuitenkin muun muassa sen soveltamisalasta, sellaisena kuin se on määritelty sovellettavassa lainsäädännössä.

[25] Tuomio Bezirkshauptmannschaft Landeck, 97 kohta.

[26] Huomautan, että direktiivissä 2016/680 käytetään ilmaisuja ”tarkoitus” (erityisesti 1 artiklan 1 kohta, 4 artiklan 1 kohta ja 8 artikla) ja ”tavoitteet” (8 artiklan 2 kohta). Kuten julkisasiamies Pitruzzella totesi ratkaisuehdotuksessaan Ministerstvo na vatreshnite raboti I (EU:C:2022:507, 56 kohta), tarkoitusten ja tavoitteiden välinen ero ei ole ilmeinen. Näin ollen keräämisen tarkoitukset vahvistetaan hänen mukaansa kyseisen direktiivin 1 artiklan 1 kohdassa (ks. myös vastaavasti tuomio 8.12.2022, Inspektor v Inspektorata kam Visshia sadeben savet (Henkilötietojen käsittelyn tarkoitus – Rikostutkinta) (C-180/21, EU:C:2022:967, 43 ja 44 kohta). Kyseisen direktiivin 8 artiklan 2 kohdassa mainitut tavoitteet ovat hänen mukaansa puolestaan täsmällisempiä, ja ne on täsmennettävä direktiivin soveltamisalaan kuuluvassa kansallisessa lainsäädännössä.

[27] Ks. myös tuomio 8.12.2022, Inspektor v Inspektorata kam Visshia sadeben savet (Henkilötietojen käsittelyn tarkoitus – Rikostutkinta) (C-180/21, EU:C:2022:967, 55 kohta).

[28] Ks. biometristen tietojen käsittelystä muissa menettelyissä 30.1.2024 annettu tuomio Direktor na Glavna direktsia ”Natsionalna politsia” pri MVR – Sofia (C-118/22, EU:C:2024:97, 56 kohta).

2) Tiedonkeruun soveltamisala

55. Kuten ennakkoratkaisupyynnöstä ja Ranskan hallituksen huomautuksista ilmenee, pääasiassa kyseessä olevan tietojen keräämisen soveltamisalasta on erimielisyyttä. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan rikospoliisin virkamiehet voivat kerätä kaikkien sellaisten henkilöiden biometrisiä tietoja , joiden osalta on ”yksi tai useampi perusteltu syy epäillä, että he ovat tehneet tai yrittäneet tehdä rikoksen”. [29] Ranskan hallituksen mukaan biometrisiä tietoja voidaan sen sijaan kerätä yhtäältä henkilöistä, joita ei pelkästään epäillä rikoksesta vaan joita vastaan on olemassa vakavia tai yhtäpitäviä indiisejä siitä, että he ovat tekijöinä tai avunantajina todennäköisesti osallistuneet rikoksen tekemiseen tai sellaisen rikkomuksen tekemiseen, josta voidaan määrätä vankeusrangaistus, ja toisaalta henkilöistä, jotka on välttämätöntä tunnistaa varmuudella. [30]

56. Tämän erimielisyyden johdosta tarkastelen kyseessä olevan kansallisen lainsäädännön kahta näkökohtaa: menettelyvaihetta, jossa kerääminen tapahtuu (tässä tapauksessa ilman, että asianomaisen henkilön osalta on virallisesti aloitettu esitutkintaa) ja tämän keräämisen ulottuvuutta.

57. Menettelyvaiheesta katson ensinnäkin, että biometristen tietojen keräämisen tavoitteet edellyttävät, että ne voidaan kerätä rikostutkinnan alkuvaiheessa. Tämän mahdollisuuden rajoittaminen siihen vaiheeseen, jossa rekisteröidyn osalta on aloitettu esitutkinta, on vastoin tiettyjä direktiivin 2016/680 1 artiklassa säädettyjä tarkoituksia.

58. Kuten unionin tuomioistuin korosti tuomiossa Ministerstvo na vatreshnite raboti I, jos on vakavia perusteita uskoa, että kyseinen henkilö on syyllistynyt rikokseen, mikä oikeuttaa häntä koskevan esitutkinnan aloittamisen, mikä edellyttää, että on jo kerätty riittävästi todisteita kyseisen henkilön osallistumisesta rikokseen, voi olla niin, että joissakin tapauksissa biometristen tietojen kerääminen ei vastaa mitään konkreettista tarvetta vireillä olevan rikosoikeudellisen menettelyn kannalta. [31]

59. Korostan myös rikoslainsäädännön kuuluvan jäsenvaltioiden yksinomaiseen toimivaltaan. [32] Erityisesti rikosoikeudellisen menettelyn eri vaiheet ja siihen liittyvät rekisteröidyn oikeudet ja takeet voivat vaihdella jäsenvaltioiden välillä. Tästä seuraa, että tämä seikka ei voi olla ratkaiseva direktiivin 2016/680 10 artiklan tulkinnan kannalta.

60. Direktiivin 2016/680 6 artiklassa ei horjuteta tätä tulkintaa. Kyseisessä säännöksessä säädetään velvollisuudesta erottaa tarvittaessa ja mahdollisuuksien mukaan toisistaan eri ryhmiin kuuluvien rekisteröityjen henkilötiedot siten, että heidän henkilötietojensa suojaa koskevaan perusoikeuteen ei puututa samalla tavalla. [33] Mainitussa säännöksessä ei kuitenkaan pyritä määrittämään henkilöryhmiä, joiden tiedot voidaan kerätä. [34]

[29] Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 16 kohta.

[30] Ranskan hallitus tukeutuu Ranskan oikeuden säännöksiin, joita ei mainita ennakkoratkaisupyynnössä mutta jotka näyttävät liittyvän rikosprosessikoodeksin 55-1 §:n toisessa momentissa mainittuihin kutakin tietokantaa koskeviin erityissääntöihin (ks. tämän ratkaisuehdotuksen alaviite 14).

[31] Tuomio Ministerstvo na vatreshnite raboti I, 131 kohta.

[32] Tuomio 8.7.2010, Sjöberg ja Gerdin (C-447/08 ja C-448/08, EU:C:2010:415, 49 kohta).

[33] Ks. vastaavasti tuomio Ministerstvo na vatreshnite raboti I, 83 kohta ja tuomio Bezirkshauptmannschaft Landeck, 100 kohta.

[34] Ks. vastaavasti tuomio Ministerstvo na vatreshnite raboti I, 84 kohta).

61. Toiseksi muistutan pääasiassa kyseessä olevan biometristen tietojen keräämisen ulottuvuudesta, että unionin tuomioistuin voi ennakkoratkaisumenettelyssä vain määritellä ne unionin oikeudesta johtuvat edellytykset, joita kansallisessa oikeudessa on noudatettava, koska sovellettavien kansallisen oikeuden säännösten määrittäminen ja niiden tulkinta kuuluvat kansallisten tuomioistuinten yksinomaiseen toimivaltaan. [35]

62. Olen joka tapauksessa sitä mieltä, että vaikka biometristen tietojen keräämistä koskevan lainsäädännön soveltamisala, johon Ranskan hallitus vetoaa, rajoittuukin rikoksiin, joista voidaan määrätä vankeusrangaistus, se on ulottuvuudeltaan laaja, [36] mikä mahdollistaa muun muassa tietojen keräämisen kaikista henkilöistä, joiden varma tunnistaminen osoittautuu välttämättömäksi, riippumatta kyseessä olevan rikoksen luonteesta ja vakavuudesta.

3) Toimivaltaisen viranomaisen velvollisuus arvioida tietojen keräämisen ehdotonta välttämättömyyttä

63. Laajasta ulottuvuudesta huolimatta Ranskan lainsäädännöstä – toisin kuin tuomioon Ministerstvo na vatreshnite raboti I johtaneessa asiassa kyseessä olleesta Bulgarian lainsäädännöstä – ilmenee, että poliisiviranomaisilla ei ole velvollisuutta kerätä tietoja kaikista kyseisen lainsäädännön soveltamisalaan kuuluvista henkilöistä ja että viranomaiset päinvastoin arvioivat tätä tietojen keräämistä tapauskohtaisesti. [37]

64. Jotta tämä harkintavalta täyttäisi direktiivin 2016/680 vaatimukset, Ranskan lainsäädännössä on säädettävä toimivaltaisten viranomaisten velvollisuudesta arvioida, onko rekisteröityjen biometristen tietojen kerääminen ehdottoman välttämätöntä. [38]

65. Unionin tuomioistuin on nimittäin jo todennut, että ainoastaan toimivaltaisten viranomaisten on varmistettava tämän arviointiperusteen noudattaminen. [39]

66. Nyt käsiteltävässä asiassa Ranskan hallituksen huomautuksista ilmenee, että tietojenkäsittelystä, tiedostoista ja vapauksista 6.1.1978 annetun lain nro 78-17 (loi n° 78-17 du 6 janvier 1978, relative à l'informatique, aux fichiers et aux libertés) 6 ja 88 §:llä [40] pannaan täytäntöön direktiivin 2016/680 10 artikla ja toistetaan nimenomaisesti direktiivissä säädetty ehdotonta välttämättömyyttä koskeva edellytys. Ranskan hallitus lisää, että biometristen tietojen kerääminen rikosprosessikoodeksin 55-1 §:n perusteella ei voi rikkoa näitä säännöksiä.

[35] Tuomio 16.3.1978, Oehlschläger (104/77, EU:C:1978:69, 4 kohta) ja tuomio 7.11.2024, ERB New Europe Funding II (C-178/23, EU:C:2024:943, 21 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

[36] Ks. vastaavasti Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 18.4.2013, M.K. v. Ranska (CE:ECHR:2013:0418JUD001952209, 41 kohta). Kyseisessä asiassa kyseessä oleva Ranskan lainsäädäntö vastaa rikosprosessikoodeksin R. 40-38-2 §:n 3 momenttia, joka on Ranskan hallituksen mukaan merkityksellinen nyt käsiteltävän asian kannalta (ks. tämän ratkaisuehdotuksen alaviite 14).

[37] Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 37 kohta. Ks. myös julkisasiamies Richard de la Tourin ratkaisuehdotus Policejní prezidium (Biometristen ja geneettisten tietojen säilyttäminen) (C-57/23, EU:C:2025:132, 43 kohta), jossa hän vertasi kyseisessä asiassa kyseessä ollutta Tšekin lainsäädäntöä, jossa säädetään, että poliisiviranomaisilla on ainoastaan mahdollisuus näytteenottoon, ja tuomion Ministerstvo na vatreshnite raboti I antamisen johtaneessa asiassa kyseessä ollutta Bulgarian lainsäädäntöä.

[38] Ks. julkisasiamies Richard de la Tourin ratkaisuehdotus Policejní prezidium (Biometristen ja geneettisten tietojen säilyttäminen) (C-57/23, EU:C:2025:132, 44 kohta). Julkisasiamies Richard de la Tour korosti, että toisin kuin nyt käsiteltävässä asiassa kyseessä olevassa Ranskan lainsäädännössä (ks. tämän ratkaisuehdotuksen 66 ja 67 kohta), Tšekin lainsäädännössä ei aseteta toimivaltaiselle viranomaiselle velvollisuutta arvioida, onko rekisteröityjen biometristen tietojen kerääminen ehdottoman välttämätöntä.

[39] Ks. tuomio 28.11.2024, Ministerstvo na vatreshnite raboti (Biometristen ja geneettisten tietojen rekisteröinti II) (C-80/23, EU:C:2024:991, jäljempänä tuomio Ministerstvo na vatreshnite raboti II, 57 kohta).

[40] Nämä säännökset annettiin 12.12.2018 annetulla määräyksellä nro 2018-1125 (1 §). Huomautan kuitenkin, ettei kyseisiä säännöksiä toisteta ennakkoratkaisupyynnössä.

67. Jos näin olisi, tätä kansallista lainsäädäntöä voitaisiin tulkita siten, että siinä velvoitetaan toimivaltainen viranomainen arvioimaan, onko sen suorittama tietojen kerääminen ehdottoman välttämätöntä.

68. Kun otetaan huomioon unionin tuomioistuimen ja ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen välinen toimivallanjako, viimeksi mainitun tuomioistuimen on kuitenkin varmistuttava siitä, että näin todella on, erityisesti noudattamalla sille kuuluvaa velvollisuutta tulkita kansallista oikeutta mahdollisimman pitkälle direktiivin 2016/680 sanamuodon ja tarkoituksen mukaisesti. [41]

69. Kun otetaan huomioon pääasian olosuhteet, jotka koskevat luvattoman mielenosoituksen järjestämisen ja siihen osallistumisen vuoksi pidätetyn henkilön biometristen tietojen keräämistä, ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on myös varmistuttava siitä, että toimivaltainen viranomainen soveltaa edelleen lakia direktiivin 2016/680 vaatimusten mukaisesti. [42]

70. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että ensimmäiseen kysymykseen vastataan, että direktiivin 2016/680 10 artiklaa, luettuna yhdessä sen 4 artiklan 1 kohdan a–c alakohdan sekä 8 artiklan 1 ja 2 kohdan kanssa, on tulkittava siten, että se ei ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan biometrisiä tietoja voidaan kerätä kaikista henkilöistä, joiden osalta on yksi tai useampi perusteltu syy epäillä, että he ovat tehneet tai yrittäneet tehdä rikoksen, edellyttäen, että kyseisessä lainsäädännössä säädetään toimivaltaisen viranomaisen velvollisuudesta arvioida kussakin tapauksessa, onko kerääminen ehdottoman välttämätöntä.

B Toinen ennakkoratkaisukysymys

71. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin haluaa toisella kysymyksellään lähinnä selvittää, onko toimivaltaisen viranomaisen perusteltava biometristen tietojen keräämistä koskeva päätös, kun otetaan huomioon direktiivin 2016/680 10 artiklaan perustuva ehdotonta välttämättömyyttä koskeva vaatimus.

72. Mielestäni tällainen velvollisuus ilmenee tuomiosta Ministerstvo na vatreshnite raboti II ja tuomiosta Bezirkshauptmannschaft Landeck enkä näe syytä poiketa tästä oikeuskäytännöstä.

73. Tuomioon Ministerstvo na vatreshnite raboti II johtaneessa asiassa oli kyse siitä, voiko tuomioistuin, jonka puoleen toimivaltainen viranomainen on kääntynyt tietojen keräämisen pakkotäytäntöönpanoa varten silloin, kun kansallisessa lainsäädännössä ei säädetä toimivaltaisen viranomaisen velvollisuudesta tarkastaa, onko arkaluonteisten tietojen kerääminen direktiivin 10 artiklan mukaisesti ehdottoman välttämätöntä, ja osoittaa tätä, varmistaa tällaisen velvollisuuden noudattamisen. [43]

74. Unionin tuomioistuin totesi vastauksessaan, että jos toimivaltainen viranomainen ei ole kansallisen lainsäädännön mukaan velvollinen arvioimaan sen käsittelyn ehdotonta välttämättömyyttä, jonka se on suorittanut tai jonka se aikoo suorittaa, tuomioistuin, jota

[41] Tuomio 10.4.1984, von Colson ja Kamann (14/83, EU:C:1984:153, 26 kohta) ja tuomio 30.4.2025, Nastolo (C-370/24, EU:C:2025:300, 43 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Ks. myös direktiivin 2016/680 osalta tuomio Ministerstvo na vatreshnite raboti I, 133 kohta.

[42] Ks. vastaavasti julkisasiamies Richard de la Tourin ratkaisuehdotus Ministerstvo na vatreshnite raboti (Biometristen ja geneettisten tietojen rekisteröinti II) (C-80/23, EU:C:2024:513, 49 kohta). Ks. myös kansallisen oikeuden säännösten soveltamisedellytyksistä ja tosiasiallisesta täytäntöönpanosta tuomio 23.4.2009, Angelidaki ym. (C-378/07–C-380/07, EU:C:2009:250, 164 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

[43] Tuomio Ministerstvo na vatreshnite raboti II, 52 kohta.

pyydetään lausumaan tällaisesta henkilötietojen käsittelystä kyseisessä toimivaltaisessa viranomaisessa, ei voi varmistaa tämän viranomaisen sijasta tälle viranomaiselle direktiivin 2016/680 10 artiklan nojalla kuuluvan velvollisuuden noudattamista. [44]

75. Vaikka unionin tuomioistuin ei ole nimenomaisesti maininnut perusteluvelvollisuutta, tällainen velvollisuus perustuu mielestäni kyseiseen tuomioon.

76. Ensinnäkin direktiivin 2016/680 54 artiklassa, joka ilmentää perusoikeuskirjan 47 artiklaa, velvoitetaan jäsenvaltiot säätämään, että rekisteröidyllä on oikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin, jos hän katsoo, että hänen kyseisen direktiivin nojalla annettuihin säännöksiin perustuvia oikeuksiaan on rikottu sen takia, ettei hänen henkilötietojensa käsittelyssä ole noudatettu kyseisiä säännöksiä.

77. Oikeuskäytännön mukaan on toiseksi niin, että perusoikeuskirjan 47 artiklassa taattu oikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin edellyttää lähtökohtaisesti, että asianomainen voi saada tiedon häntä koskevan päätöksen perusteluista joko suoraan päätöksestä itsestään tai ilmoituksella, jotta hän voi puolustaa oikeuksiaan parhain mahdollisin edellytyksin ja päättää kaikista asiaan vaikuttavista seikoista tietoisena siitä, onko asian saattaminen toimivaltaisen tuomioistuimen käsiteltäväksi tarkoituksenmukaista, ja jotta viimeksi mainittu kykenee täysimääräisesti harjoittamaan tähän päätökseen kohdistuvaa laillisuusvalvontaa. [45]

78. Koska unionin tuomioistuin on todennut, että tuomioistuimet eivät voi toimivaltaisen viranomaisen sijasta tutkia, onko tietojen kerääminen ehdottoman välttämätöntä, tämä edellyttää väistämättä oikeutta saada tämä tutkinta arvioitavaksi tuomioistuimessa myöhemmin.

79. Vaikka tämä oikeus ei ole ehdoton ja vaikka perusoikeuskirjan 52 artiklan 1 kohdan mukaan sitä voidaan rajoittaa, tämä edellyttää, että näistä rajoituksista säädetään lailla, että niissä kunnioitetaan kyseisten oikeuksien ja vapauksien keskeistä sisältöä ja että rajoitukset ovat suhteellisuusperiaatteen mukaisesti välttämättömiä ja vastaavat tosiasiallisesti unionin tunnustamia yleisen edun mukaisia tavoitteita tai tarvetta suojella muiden henkilöiden oikeuksia ja vapauksia. [46]

80. Istuntoon osallistuneet hallitukset väittivät sen, että toimivaltaiset viranomaiset velvoitetaan perustelamaan jokainen direktiivin 2016/680 10 artiklan nojalla tehty päätös, haittaavan rikostutkinnan moitteetonta kulkua ja rikollisuuden torjuntaa. Vaikka kyse on yleisen edun mukaisista tavoitteista, katson, että kyseessä olevaa tehokkaita oikeussuojakeinoja koskevaa oikeutta rajoitetaan enemmän kuin on täysin välttämätöntä.

81. Totean ensinnäkin, että koska kyseessä oleva tietojen kerääminen ei ole järjestelmällistä, perusteluvelvollisuus ei nähdäkseni ole liiallinen rasite toimivaltaisille viranomaisille. Lisäksi direktiivin 2016/680 10 artiklassa säädetty toimivaltaisten viranomaisten velvollisuus perustella päätöksensä on sitäkin olennaisempi, jos niillä on oltava tiettyä harkintavaltaa kyseisen direktiivin 1 artiklan 1 kohdassa säädettyjä tarkoituksia varten.

[44] Tuomio Ministerstvo na vatreshnite raboti II, 57 kohta.

[45] Tuomio 8.5.2019, PI (C-230/18, EU:C:2019:383, 78 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Ks. myös tuomio Bezirkshauptmannschaft Landeck, 118 kohta.

[46] Tuomio, Bezirkshauptmannschaft Landeck, 119 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen. Ks. vastaavasti myös direktiivin 2016/680 johdanto-osan 104 perustelukappale.

82. Toiseksi on niin, että kuten unionin tuomioistuin lähinnä totesi tuomiossa Bezirkshauptmannschaft Landeck, direktiivin 2016/680 13 artiklan 1 ja 2 kohdassa, luettuina yhdessä direktiivin 54 artiklan kanssa, asetetaan ilmoittamista rekisteröidyille koskeva velvollisuus. Vaikka jäsenvaltiot voivat kyseisen direktiivin 13 artiklan 3 kohdan mukaan hyväksyä lainsäädäntötoimenpiteitä, joilla viivytetään tai rajoitetaan rekisteröidylle ilmoittamista tai jopa jätetään se kokonaan tekemättä, kansallinen lainsäädäntö, jossa suljettaisiin yleisesti pois oikeus tiedonsaantiin, ei olisi unionin oikeuden mukainen.[47]

83. Vastauksena unionin tuomioistuimen istunnossa esittämään kysymykseen Ranskan ja Tšekin hallitukset väittivät tältä osin, että tuomiota Bezirkshauptmannschaft Landeck ei sovelleta nyt käsiteltävään asiaan, koska mainitussa tuomiossa on kyse tuomioistuimen tai riippumattoman hallintoelimen suorittamasta etukäteisvalvonnasta, joka koskee poliisiviranomaisen pääsyä rekisteröidyn matkapuhelimen sisältämiin tietoihin.

84. Epäilen kuitenkin näiden väitteiden merkityksellisyyttä. Ensinnäkin perusteluvelvollisuus on mielestäni erityisen tarpeellinen silloin, kun tietojen keräämisen edellytykseksi ei aseteta etukäteisvalvontaa. Korostan seuraavaksi, että vaikka matkapuhelin voi luonnollisesti sisältää direktiivin 2016/680 10 artiklassa tarkoitettuja arkaluonteisia tietoja,[48] tuomio Bezirkshauptmannschaft Landeck ei koske nimenomaisesti tämäntyyppisiä tietoja. Tästä seuraa, että kyseisestä tuomiosta ilmenevää perusteluvelvollisuutta sovelletaan sitäkin suuremmalla syyllä nyt käsiteltävän asian olosuhteisiin, koska nyt käsiteltävä asia koskee arkaluonteisten tietojen keräämistä.

85. Kuten komissio perustellusti totesi vastatessaan unionin tuomioistuimen esittämään samaan kysymykseen, direktiivin 2016/680 4 artiklan 4 kohdasta ilmenee, että toimivaltaisen viranomaisen on pystyttävä osoittamaan muun muassa sen suorittaman tietojenkäsittelyn välttämättömyys. Tätä osoitusvelvollisuusperiaatetta, josta säädetään myös asetuksen (EU) 2016/679[49] 5 artiklan 2 kohdassa, on tulkittava kyseisen direktiivin 54 artiklan valossa. Tästä seuraa, että perusteluvelvollisuus ilmenee kyseisen direktiivin yleisestä rakenteesta.

86. Kolmanneksi on niin, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan perusteluvelvollisuuden laajuus riippuu kuhunkin tilanteeseen liittyvistä erityisistä olosuhteista.[50] Vaikka yksityiskohtaisten perustelujen esittäminen voi etenkin lievempien rikosten osalta osoittautua välttämättömäksi, perustelut voivat olla suppeat, kun on kyse vakavista rikoksista. Kun kyse on murtovarkauden kaltaisista rikoksista, joiden tekijän tunnistaminen on selvästi välttämätöntä, en myöskään sulje pois sitä, että biometristen tietojen keräämisen ehdoton välttämättömyys voidaan päätellä kaikista asiakirja-aineistoon sisältyvistä seikoista. Rekisteröity voi nimittäin helposti ymmärtää syyt siihen, miksi hänen yksityiselämän kunnioitusta ja henkilötietojen suojaa koskeviin oikeuksiinsa puututaan.

87. Sitä vastoin syy siihen, miksi henkilön, jonka epäillään osallistuneen luvattomaan mielenosoitukseen, biometristen tietojen kerääminen olisi ehdottoman välttämätöntä varsinkaan silloin, kun hänen henkilöllisyydestään ei ole mitään epäilystä, ei käy selvästi ilmi ainakaan tämän nimenomaisen menettelyn kannalta. Tällaisessa tilanteessa toimivaltaisen viranomaisen on siis

47 Tuomio Bezirkshauptmannschaft Landeck, 120 ja 121 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen.

48 Tuomio Bezirkshauptmannschaft Landeck, 94 kohta.

49 Luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuoja-asetus) 27.4.2016 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EUVL 2016, L 119, s. 1). Ks. kyseisen asetuksen 5 artiklan 2 kohdan osalta mm. tuomio 27.2.2025, Amt der Tiroler Landesregierung (C-638/23, EU:C:2025:127, 33 kohta).

50 Tuomio 28.7.2011, Agrana Zucker (C-309/10, EU:C:2011:531, 35 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

perusteltava päätöksensä asianmukaisesti, jotta rekisteröity voi ymmärtää tietojen keräämisen syyt, eikä pelkkä viittaus kaikkiin asiakirja-aineistossa esitettyihin seikkoihin lähtökohtaisesti ole riittävä. [51]

88. Näin ollen ehdotan, että toiseen kysymykseen vastataan siten, että direktiivin 2016/680 10 artiklaa, luettuna yhdessä sen 4 artiklan 1 kohdan a–c alakohdan sekä 8 artiklan 1 ja 2 kohdan kanssa, on tulkittava siten, että se on esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa ei aseteta toimivaltaiselle viranomaiselle velvollisuutta perustella asianmukaisesti kussakin yksittäistapauksessa, miksi henkilötuntomerkkien ottaminen on ehdottoman välttämätöntä.

C Kolmas ennakkoratkaisukysymys

1. Tutkittavaksi ottaminen

89. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kolmannella kysymyksellään lähinnä, onko direktiivin 2016/680 10 artiklaa, luettuna yhdessä tämän direktiivin 4 artiklan 1 kohdan a–c alakohdan ja 8 artiklan 1 ja 2 kohdan kanssa, tulkittava siten, että se on esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan henkilöä voidaan syyttää ja hänet voidaan tuomita erikseen siitä, että hän on kieltäytynyt henkilötuntomerkkiensä ottamisesta, vaikka häntä ei syytetä tai tuomita henkilötuntomerkkien ottamisen perusteena olleesta rikoksesta.

90. Ranskan hallituksen mukaan tätä kysymystä ei voida ottaa tutkittavaksi, koska direktiivissä 2016/680 ei ole sääntöjä rikkomuksesta, joka koskee siitä muodostuvaa rikosta, että henkilö kieltäytyy henkilötietojensa keräämisestä. Tästä seuraa, että kyseinen tuomio ei kuulu mainitun direktiivin eikä näin ollen unionin oikeuden soveltamisalaan.

91. Ranskan hallitus ja komissio väittävät lisäksi, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ei esitä syitä siihen, miksi direktiivin 2016/680 säännökset voisivat vaikuttaa erilliseen tuomioon.

92. Tästä on muistettava, että unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 94 artiklan c alakohdan mukaan ennakkoratkaisupyyntöön on sisällytettävä selostus niistä syistä, joiden vuoksi ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin on ryhtynyt tarkastelemaan kysymystä unionin oikeuden tiettyjen säännösten tulkinnasta tai pätevyydestä, sekä ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen toteama yhteys kyseisten säännösten ja pääasian oikeudenkäynnissä sovellettavien kansallisen oikeuden säännösten välillä. Unionin tuomioistuimen on tämän selostuksen perusteella voitava tarkastaa paitsi ennakkoratkaisupyynnön tutkittavaksi ottaminen myös toimivaltansa vastata esitettyyn kysymykseen. [52]

93. Vaikka olen samaa mieltä toteamuksesta, jonka mukaan ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ei selitä, miten mainitut direktiivin 2016/680 säännökset voisivat vaikuttaa erilliseen tuomioon, katson, että tällainen yhteys voidaan päätellä kaikista unionin tuomioistuimen käytettävissä olevaan asiakirja-aineistoon sisältyvistä seikoista ja oikeuskäytännöstä, kuten jäljempänä esitän.

[51] Ks. vastaavasti tuomio 8.5.2019, PI (C-230/18, EU:C:2019:383, 78 ja 91 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen) ja tuomio 16.2.2023, HYA ym. (Puhelinkuunteluvan perustelut) (C-349/21, EU:C:2023:102, 59–61 kohta).

[52] Tuomio 6.3.2014, Siragusa (C-206/13, EU:C:2014:126, 19 kohta). Ks. myös tuomio Ministerstvo na vatreshnite raboti I, 55 kohta.

94. Huomautan lisäksi, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan silloin, kun ei ole ilmeistä, ettei unionin oikeuden toimella tulkitsemisella ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävänä olevan asian tosiseikkoihin tai kohteeseen, väite, jonka mukaan kyseistä toimea ei sovelleta pääasiassa, koskee esitetyn kysymyksen aineellista arviointia. [53]

2. Pääasia

a) Direktiivin 2016/680 soveltaminen erilliseen tuomioon

95. Täsmennän heti aluksi, että erillinen tuomio ei ole seurausta direktiivin 2016/680 10 artiklan saattamisesta osaksi Ranskan oikeutta. Kuten Ranskan hallitus perustellusti toteaa, kyseiseen direktiiviin ei nimittäin sisälly mitään tätä koskevaa säännöstä.

96. Tämä ei kuitenkaan välttämättä merkitse sitä, että erillinen tuomio jää unionin oikeuden soveltamisalan ulkopuolelle. [54] Kansallisen oikeussäännön kuuluminen unionin oikeuden soveltamisalaan ei nimittäin välttämättä edellytä, että kansallisen lainsäätäjän aikomuksena oli unionin oikeuden täytäntöönpano, vaan tämä tavoite ilmenee kansallisen toimenpiteen konkreettisesta soveltamisesta. [55]

97. Totean seuraavaksi, että direktiivin 2016/680 soveltamisala määritellään sen 2 artiklan 1 kohdassa, jossa säädetään, että kyseistä direktiiviä ”sovelletaan toimivaltaisten viranomaisten [kyseisen direktiivin] 1 artiklan 1 kohdassa säädettyjä tarkoituksia varten suorittamaan henkilötietojen käsittelyyn” eli muun muassa ”rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytetoimia” varten suorittamaan henkilötietojen käsittelyyn.

98. Näin ollen tämä tarkoittaa, että HW tuomittiin sillä perusteella, että hän vastusti direktiivin 2016/680 soveltamisalaan kuuluvaa toimenpidettä. Voidaan siten katsoa, että rikospoliisin virkamiehet ”yrittivät” käsitellä henkilötietoja ja että yritys epäonnistui HW:n kieltäytymisen vuoksi ja että käsittely-yritys kuuluu kyseisen direktiivin soveltamisalaan. [56]

99. Täsmennän lopuksi, että erillinen tuomio voidaan sallia vain, jos toimivaltaisten viranomaisten suunnittelemassa tietojen keräämisessä, jota rekisteröity vastustaa, noudatetaan direktiivin 2016/680 10 artiklan vaatimuksia, erityisesti ehdotonta välttämättömyyttä koskevaa vaatimusta. Vaatimukset, jotka direktiivissä 2016/680 asetetaan sen soveltamisalaan kuuluvalle tietojenkäsittelylle, kuuluvat siten erillisen tuomion lainmukaisuuden edellytyksiin. [57]

[53] Ks. tuomio, Bezirkshauptmannschaft Landeck, 67 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen.

[54] Ks. direktiivien saattamisesta sellaisenaan osaksi kansallista oikeutta ja unionin oikeuden täytäntöönpanosta tuomio 26.2.2013, Åkerberg Fransson (C-617/10, EU:C:2013:105, 28 kohta).

[55] Ks. Safjan, M., Düsterhaus, D. ja Guérin, A., ”La Charte des droits fondamentaux de l’Union européenne et les ordres juridiques nationaux, de la mise en œuvre à la mise en balance”, *Revue trimestrielle de droit européen*, 2016, s. 221.

[56] Ks. vastaavasti tuomio Bezirkshauptmannschaft Landeck, 77 kohta. Unionin tuomioistuin on katsonut, että poliisiviranomaisten yritys saada pääsy matkapuhelimen sisältämiin tietoihin rikostutkintaa varten kuuluu direktiivin 2016/680 soveltamisalaan. Ks. myös Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 22.6.2017, Aycaguer v. Ranska (CE:ECHR:2017:0622JUD000880612), jonka 35 kohdassa kyseinen tuomioistuin katsoi, että ”kantajaa ei ole tähän mennessä merkitty [poliisin rekisteriin], koska hän on kieltäytynyt laissa säädetyn DNA-näytteen ottamisesta. Hänet on kuitenkin tuomittu tällä perusteella rikoksesta. On riidatonta, että tällä tuomiolla puututaan (Roomassa 4.11.1950 allekirjoitetun ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen (jäljempänä Euroopan ihmisoikeussopimus)) 8 artiklan 1 kappaleessa tarkoitettuun kantajan oikeuteen nauttia yksityiselämäänsä kohdistuvaa kunnioitusta”. Vaikka tiedän, että unionin oikeuden (eli perusoikeuskirjan) soveltamisala poikkeaa Euroopan ihmisoikeussopimuksen soveltamisalasta, kyseisestä tuomiosta ilmenee, että tietojen keräämisen ja niiden keräämisestä kieltäytymisen vuoksi annetun tuomion välillä on läheinen yhteys.

[57] Ks. analogisesti tuomio 16.5.2017, Berlioz Investment Fund (C-682/15, EU:C:2017:373, 41, 63 ja 74 kohta).

b) Onko direktiivi 2016/680 esteenä erilliselle tuomiolle?

100. Totean, että juuri mainitsemani seikka on myös ainoa direktiivistä 2016/680 ilmenevä peruste, joka vaikuttaa erilliseen tuomioon: ennen kuin kansallinen tuomioistuin toteaa syytetyn syyllistyneen rikokseen siksi, että hän kieltäytyi henkilötuntomerkkien ottamisesta, sen on varmistuttava siitä, että jos kyseiset tuntomerkit olisi otettu, toimenpiteessä olisi noudatettu kyseisen direktiivin 10 artiklaa, luettuna yhdessä tämän direktiivin 4 artiklan 1 kohdan a–c alakohdan [58] sekä 8 artiklan 1 ja 2 kohdan kanssa.

101. Sitä vastoin katson, että kyseisten direktiivin 2016/680 säännösten sanamuodon ja sen tavoitteiden [59] kannalta tarkasteltuna mikään ei estä kansallista lainsäätäjää säätämästä sellaisen henkilön tuomitsemisesta, joka on kieltäytynyt henkilötuntomerkkien ottamisesta, vaikka häntä ei syytetä eikä tuomita henkilötuntomerkkien ottamisen perustana olleesta rikoksesta. Kuten kaikki istuntoon osallistuneet osapuolet totesivat, ehdotonta välttämättömyyttä koskevaa vaatimusta on arvioitava ajankohtana, jolloin viranomaiset ovat suunnitelleet ottavansa kyseiset tuntomerkit. Tällä perusteella katson, että on tarpeen tehdä vielä kaksi täsmennystä.

102. Yhtäältä toimivaltainen viranomainen on edelleen velvollinen arvioimaan, onko tietojen kaikenlainen myöhempi käsittely ehdottoman välttämätöntä. Erityisesti se, ettei rekisteröityä vastaan ole nostettu syytettä, on merkityksellinen peruste määritettäessä, onko hänen tietojensa säilyttäminen ehdottoman välttämätöntä. [60]

103. Toisaalta katson, että erillistä tuomiota on tarkasteltava perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklan sekä 49 artiklan 3 kohdan valossa.

c) Perusoikeuskirjan 7 ja 8 artikla sekä 49 artiklan 3 kohta

104. Ranskan hallituksen selitysten mukaan sen tarkoituksena, että henkilön kieltäytyminen henkilötuntomerkkien ottamisesta on rikos, on erityisesti rikostutkinnan moitteetonta kulkua haittaavien toimien kriminalisointi.

105. Vaikka kyseessä on unionin oikeudessa tunnustettu yleisen edun mukainen tavoite, erillinen tuomio merkitsee kuitenkin myös puuttumista perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklassa taattuihin oikeuksiin. [61] Perusoikeuskirjan 52 artiklan 1 kohdan mukaan tällaisen tuomion on siis oltava suhteellisuusperiaatteen mukainen.

106. Jos erillinen tuomio on rikostuomio, on lisäksi otettava huomioon perusoikeuskirjan 49 artiklan 3 kohta, jossa määrätään, että rangaistus ei saa olla epäsuhteessa rikoksen vakavuuteen.

[58] Ks. direktiivin 2016/680 4 artiklan 1 kohdan b alakohdan osalta tuomio Bezirkshauptmannschaft Landeck, 73 kohta.

[59] Jotka ovat luonnollisten henkilöiden henkilötietojen korkeatasoisen suojan varmistaminen sekä vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen kehittäminen unionissa; ks. vastaavasti muun muassa direktiivin 2016/680 johdanto-osan 2, 4, 7 ja 15 perustelukappale.

[60] Ks. vastaavasti tuomio 30.1.2024, Direktor na Glavna direktsia ”Natsionalna politsia” pri MVR – Sofia (C-118/22, EU:C:2024:97, 65 kohta ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntö, johon siinä viitataan). Ks. myös direktiivin 2016/680 3 artiklan 2 kohdassa määritelty käsittelyn käsite, joka kattaa muun muassa sekä tietojen keräämisen että säilyttämisen.

[61] Ks. vastaavasti tuomio Bezirkshauptmannschaft Landeck, 77 ja 95 kohta ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 22.6.2017, Aycaguer v. Ranska CE:ECHR:2017:0622JUD000880612, 35 kohta).

107. Pannessaan täytäntöön unionin oikeutta jäsenvaltioiden on nimittäin noudatettava suhteellisuusperiaatetta myös silloin, kun unionin lainsäädäntöä ei ole yhdenmukaistettu sovellettavien seuraamusten osalta, ja erityisesti ottaessaan käyttöön rikosoikeudellisia seuraamuksia. [62]

108. Suhteellisuusperiaate edellyttää yhtäältä, että määrätty seuraamus vastaa rikoksen vakavuutta, ja toisaalta, että seuraamuksen määrittämisessä ja sakon määrän vahvistamisessa otetaan huomioon kunkin yksittäistapauksen olosuhteet. [63]

109. Näistä seikoista on mielestäni otettava huomioon erityisesti rekisteröidyn käyttäytyminen ja profiili, hänen aiemmat tuomionsa, hänen tietojensa keräämisen perusteena olevan rikkomisen vakavuus ja erillisen tuomion asiayhteys.

110. Viimeksi mainitusta seikasta on todettava, että – kuten Ranskan hallitus vahvisti istunnossa – jos todetaan rikoksen tapahtuneen sen vuoksi, että henkilökieltäytyi henkilötuntomerkkiensä ottamisesta, se arvioidaan samanaikaisesti päärikoksen kanssa. Pääasiassa vaikuttaa nimittäin siltä, että vapauttaminen luvattomaan mielenosoitukseen osallistumista koskevasta syytteestä ja tuomitseminen siitä, että henkilö kietäytyi henkilötuntomerkkien ottamisesta, julistettiin samanaikaisesti tribunal correctionnel de Paris'n 8.9.2021 antamassa tuomiossa.

111. Näin ollen on huomautettava, että vaikka tuomitseminen siitä, että henkilö kieltäytyy henkilötuntomerkkien ottamisesta, voi edistää tulevien menettelyjen moitteetonta kulkua erityisesti silloin, kun kyse on rikoksen uusimisesta, se ei kuitenkaan edistä vireillä olevan menettelyn moitteetonta kulkua.

112. Totean lopuksi, että se, että rekisteröityä ei ole tuomittu päärikoksesta, on otettava huomioon myös määritettäessä sitä, kuinka ankara seuraamus määrätään sen vuoksi, etteä henkilö on kieltäytynyt henkilötuntomerkkien ottamisesta. Huomautan tästä, että Ranskan hallituksen selitysten mukaan jäljet ja niihin liittyvät tiedot poistetaan silloin, kun vapauttavaa tuomiota koskeva päätös on tullut lainvoimaiseksi.

113. Ehdotan näin ollen, että kolmanteen kysymykseen vastataan, että direktiivin 2016/680 10 artiklaa, luettuna yhdessä sen 4 artiklan 1 kohdan a–c alakohdan sekä 8 artiklan 1 ja 2 kohdan kanssa, on tulkittava siten, että se ei ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan henkilöä voidaan syyttää ja hänet voidaan tuomita erikseen siitä, että hän on kieltäytynyt henkilötuntomerkkien ottamisesta, vaikka häntä ei syytetä tai tuomita henkilötuntomerkkien ottamisen perusteena olleesta rikoksesta, edellyttäen, että jos kyseiset tuntomerkit olisi otettu, toimenpiteessä olisi noudatettu kyseisiin artikloihin perustuvia vaatimuksia.

[62] Tuomio 8.3.2022, Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld (Välitön oikeusvaikutus) (C-205/20, EU:C:2022:168, 31 kohta). Ks. myös tuomio 4.5.2023, Agenția Națională de Integritate (C-40/21, EU:C:2023:367, 49 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

[63] Tuomio 4.10.2018, Link Logistik N&N (C-384/17, EU:C:2018:810, 40–42 ja 45 kohta).

V Ratkaisuehdotus

114. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin vastaa cour d'appel de Paris'n (Ranska) esittämiin ennakkoratkaisukysymyksiin seuraavasti:

Luonnollisten henkilöiden suojelusta toimivaltaisten viranomaisten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytetoimia tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja neuvoston puitepäätöksen 2008/977/YOS kumoamisesta 27.4.2016 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2016/680 10 artiklaa, luettuna yhdessä kyseisen direktiivin 4 artiklan 1 kohdan a–c alakohdan sekä 8 artiklan 1 ja 2 kohdan kanssa,

on tulkittava siten, että

– se ei ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan biometrisiä tietoja voidaan kerätä kaikista henkilöistä, joiden osalta on yksi tai useampi perusteltu syy epäillä, että he ovat tehneet tai yrittäneet tehdä rikoksen, edellyttäen, että kyseisessä lainsäädännössä säädetään toimivaltaisen viranomaisen velvollisuudesta arvioida kussakin tapauksessa, onko kerääminen ehdottoman välttämätöntä

– se on esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa ei aseteta toimivaltaiselle viranomaiselle velvollisuutta perustella asianmukaisesti kussakin yksittäistapauksessa, miksi henkilötuntomerkkien ottaminen on ehdottoman välttämätöntä

– se ei ole esteenä kansalliselle säännökselle, jonka mukaan henkilöä voidaan syyttää ja hänet voidaan tuomita erikseen siitä, että hän on kieltäytynyt henkilötuntomerkkien ottamisesta, vaikka häntä ei syytetä tai tuomita henkilötuntomerkkien ottamisen perusteena olleesta rikoksesta, edellyttäen, että jos kyseiset tuntomerkit olisi otettu, toimenpiteessä olisi noudatettu kyseisiin direktiivin 2016/680 artikloihin perustuvia vaatimuksia.